

Oslo 26.03.2021

Innspill til gjennomføring av digitalmarkedsdirektivet i norsk rett

Viser til invitasjon fra departementet til å komme med innspill i forbindelse med gjennomføring av digitalmarkedsdirektivet i norsk rett.

Vi støtter innspillene fra TONO, og vil i det følgende svare på spørsmål knyttet til noen av artiklene i direktivet som er særskilt viktige for våre medlemmer. NKF er også medlem av Kunstnernettverket, Kopinor, og Norwaco og støtter også hovedmomentene som i deres innspill.

Artikkel 5

Spørsmål 6. Bør enkelte typer verk eller former for bruk ikke omfattes av unntaket? Hvis ja, hva bør unntas og hva er begrunnelsen for dette?

Vi støtter TONOs innspill under artikkel 5, og Kopinors forslag til vederlagsløsning for verk som brukes til illustrasjonsformål under unntaket.

Direktivet omtaler videre helt spesifikt notehefter (*Sheet music* i direktivet. Noter er her det mest dekkende norske ordet. Notehefter brukes gjerne om sammenstilling av enklere mindre komposisjoner, mens *sheet music* brukes om alle typer noter). For denne typen verk finnes det også gode lisensieringsordninger, som direktivet beskriver som kriterium for å ikke være omfattet av unntaket. NKF mener at dette også bør inkluderes i norsk lov.

Spørsmål 8. Hvordan kan det avgjøres om det har skjedd en skade som er påført rettighetshaverne på grunn av bruken, og hvor stor må denne skaden være før den utløser et krav om eventuell kompensasjon?

Det er slik NKF ser det ikke behov for å vurdere skade i denne sammenheng. Her bør heller muligheten som direktivet gir i artikkel 5 (4) til å tilby rimelig kompensasjon for verk som brukes til «illustrasjonsformål» i undervisningssammenheng benyttes, gjennom bruk av tvangslisens

Spørsmål 9. Hvordan bør klasseromsregelen i § 43 tredje ledd se ut?

NKF støtter Norwacos og TONOs syn på at åndsverklovens §43 tredje ledd, som slår fast at både fremføring og overføring som skjer i ordinær klasseromsundervisning skal anses å skje innenfor det private området, bør endres og viser til deres innspill.

Artikkel 16

Spørsmål 35. Bør artikkel 16 gjennomføres i norsk rett og i så fall hvordan?

NKF er skeptiske til å innføre en slik rett for forlag, fordi vi mener at de kan sikres vederlag på andre måter, eksempelvis gjennom forhandling, da de i mindre grad enn opphavere og utøvere er å betrakte som svake parter.

Artikkel 17

Spørsmål 36. Departementet har registrert at flere aktører på rettighetshaversiden har store forhåpninger til at bestemmelsen vil generere økte inntekter. Hvilke analyser ligger til grunn for en slik vurdering?

Det artikkel 17 adresserer er at inntektene fra bruk av rettighetsbelagt materiale i dag er skjevt fordelte mellom rettighetshavere og store aktører som Facebook og Youtube, som følge av at plattformene har benyttet det såkalte Safe harbour-fritaket som argument for å unngå å opprette (rimelige) avtaler med rettighetshaverne.

Det er godt dokumentert at bruken av ikke-lisensiert materiale genererer store inntekter til slike plattformer, på bekostning av rettighetshaverne. Vi viser her til eksempelvis: <https://www.cisac.org/Newsroom/news-releases/copyright-safe-harbours-distort-digital-market-profit-tech-giants-and-harm>

Når artikkel 17 (1) tetter det smutthullet som Safe harbour er, gjennom å gjøre det klart at plattformenes tilgjengeliggjøring er overføring til allmenheten som krever lisens, og 17 (2) og (3) gjør det klart at plattformbrukernes handlinger faller inn under dette, da styrkes rettighetshaverne forhandlingsposisjon. Det burde være klart også for departementet av resultatet av forhandling påvirkes av forhandlingsstyrken til hver av partene, det er tross alt en av grunnen til at det trengs regulering av området. Spørsmålet framstår i lys av dette som underlig.

Spørsmål 37. Hvordan bør artikkel 17 nr. 2 om lisensavtalens utstrekning gjennomføres? Alternativer: 1) Ved at det lovfestes at avtaler inngått mellom delingstjeneste og rettighetshaver også skal gjelde for brukere slik at avtalen får en utvidet virkning; 2) innføre et unntak som fastslår at brukere fritt kan laste opp verk som delingstjenesten har inngått avtale om; eller 3) regulere at avtaler som inngås mellom delingstjeneste og en rettighetshaver skal omfatte og regulere spørsmål om brukernes utnyttelse.

NKF ønsker at artikkel 17 implementeres så direktivtro som mulig. Vi mener at alternativ 1 er nærmest direktivets mening, men som TONO formulerer i sitt innspill med presisering at tillatelsen/avtalen ikke omfatter de situasjoner og tilfeller der hvor brukerne har kommersielle interesser, og heller ikke der hvor brukernes aktiviteter genererer inntekter av betydning.

Spørsmål 42. Sett hen til at artikkel 17 ikke er nevnt i artikkel 23 som lister opp ufravelige bestemmelser, har delingstjenester mulighet til å helt eller delvis avtale, for eksempel i sine brukervilkår, at andre vilkår gjelder for bruk av deres tjenester enn det som følger av artikkel 17?

Artikkel 17 sikrer at det blir mulig for rettighetshaverne å inngå kontrakter med eksempelvis plattformtjenester på hensiktsmessig måte slik beskrevet over , mens 23 påbyr at forhold knyttet til innsyn, avtalejustering, og tvisteløsning ivaretas i avtaler inngått eksempelvis under artikkel 17 som beskrevet i artikkel 19-21. Ingen av paragrafene som her er nevnt vil gi mening om tolkingen som skisseres i spørsmålet gjøres gjeldende.

Spørsmål 45. Er det behov for å gjøre endringer i åndsverkloven § 69 for gjennomføring av direktivet artikkel 18, og i så fall hvilke?

Ja. Dagens formulering av §69 gir ikke anledning til å ta hensyn til justering av etterfølgende forhold, slik NKF mener at direktivet legger opp til. Dette er et sentralt moment, fordi man sjelden på avtaletidspunktet vet mye om mulighetene for inntekter fra et verk. Det bør derfor innføres en mulighet for etterjustering av vederlag. Et vederlag som ble ansett som rimelig på ett tidspunkt, kan være urimelig om etterfølgende forhold endrer seg. Verk har også en lang vernetid. Det vil være urimelig om det ikke finnes mulighet for justering innen den såvidt lange tiden som potensielt kan gå fra avtaleinngåelse til slutten av vernetiden, når vederlag kan avtales i så mange forskjellige former.

Spørsmål 46. I hvilke situasjoner vil engangsbeløp anses som «hensiktsmessig og rimelig» godtgjøring? Hvordan kan det ved avtaleinngåelse vurderes om et engangsbeløp er «hensiktsmessig og rimelig», når partene på tidspunktet for avtaleinngåelse ikke sikkert vet hvilke inntekter som vil genereres ved utnyttelse av verket?

Generelt anser NKF det som å eksistere få til ingen situasjoner hvor engangsbeløp kan ansees som hensiktsmessig og rimelig godtgjøring for pågående utnyttelse av et verk. Pågående utnyttelse kan endre seg, og et på forhånd fastsatt engangsbeløp kan ikke det. Direktivet legger også opp til at rimelig vederlag skal være proporsjonalt med den økonomiske utnyttelsen som finner sted, og denne er svært sjelden mulig å forutse på avtaletidspunktet når engangsbeløp avtales.

Artikkel 20

Spørsmål 60. Ved forberedelsen av den nye åndsverkloven var det en diskusjon om det ved vurderingen av om et vederlag er rimelig etter § 69, skulle tas hensyn til etterfølgende forhold eller ikke. Bør gjennomføringen av direktivet artikkel 20 på denne bakgrunnen sees i sammenheng med gjennomføringen av artikkel 18, jf. åndsverkloven § 69, eller bør artiklene i større grad gjennomføres adskilt fra hverandre?

Det viktige her er at etterfølgende forhold kan tas inn i lovverket for å kunne gi rimelig vederlag. NKF støtter forøvrig Creos innspill der det foreslås at dette innføres som en egen bestemmelse og listes opp som et av kriteriene som kan legges til grunn for beregning av rimelig vederlag i artikkel 18, jf. §69 i åndsverkloven.

Artikkel 21

Spørsmål 71. I forslag til lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv., jf. Prop. 53 L (2020-2021), er det i § 28 en bestemmelse som krever at vederlaget for bruken skal være rimelig. Vil det være behov for at en eventuell tvisteløsningsmekanisme også omfatter tvister om rimelig vederlag knyttet til kollektiv forvaltning av opphavsrett?

Ja, og den bør gjelde både for medlemmer, eller grupper av medlemmer, i tvist med kollektive forvaltningsselskap, og for forvaltningsselskap i tvist med lisenstakere.

Artikkel 22

Spørsmål 73. Kan forslaget fra 2016 være egnet som utgangspunkt for gjennomføring av artikkel 22?

Ja.

Vennlig hilsen

Norsk Komponistforening

Jørgen Karlstrøm
Styreleder

Norsk Komponistforening (NKF) er en interesseorganisasjon for profesjonelle komponister. Våre medlemmer skriver orkestermusikk, kammermusikk, opera, musikal, elektronisk musikk, jazz, musikk til teater, film og mye mer. Foreningen arbeider for medlemmenes politiske, økonomiske, kunstneriske og faglige interesser.